

Rödmossa

Konservering av väggmålningar

Antikvarisk kontroll

Lisselbo 1:22
Möklinta socken
Västmanland

Helén Sjökvist

Rödmossa

Konservering av väggmålningar

Antikvarisk kontroll

Lisselbo 1:22
Möklinta socken
Västmanland

Helén Sjökvist

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2008

Omslagsfoto: Väggmålning. Foto: Helén Sjökvist.

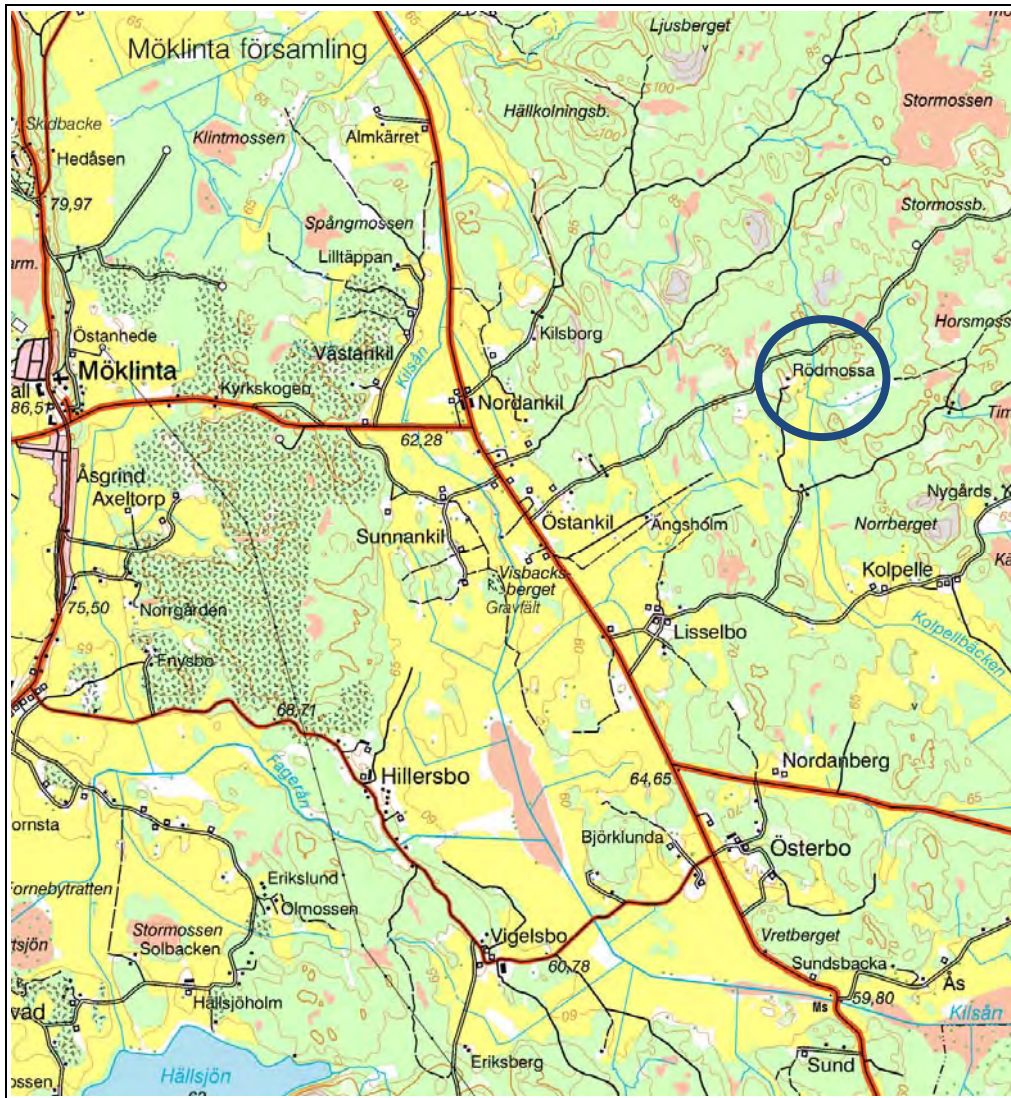
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN: 978-91-86019-80-8

Tryck: Kulturmiljövård Mälardalen, Västerås 2008.

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Bakgrund	5
Byggnadsbeskrivning.....	6
Aktuella målningar	7
Genomförande	7
Referenser.....	15
Kart- och arkivmaterial	15
Otryckta källor.....	15
Tekniska och administrativa uppgifter	15

Figur 1. Rödmosas läge, markerat med en ring. Utdrag ur Gröna kartan. Skala 1:50 000.

Figur 2. Utsnitt av karta över Rödmosa uppmätt 1695.

Inledning

På gården Rödmosa i Möklinta socken upptäcktes i samband med fuktskador att det under tapeterna fanns äldre målningar. Länsstyrelsen gav 2008-03-19, dnr 434-2998-07, bidrag till konserveringen av målningarna. Dessa har åtgärdats av en konservator under 2008. Kulturmiljövård Mälardalen utsågs av ägaren till antikvarisk kontrollant.

Bakgrund

Gården i Rödmosa tycks vid 1600-talets slut ha varit ett icke skattlagt torp.¹ Vid 1900-talets början fanns av Häradsökonomiska kartan att döma en gård med flera ekonomibyggnader vid Rödmosa.

Figur 3. Gården Rödmosa med mangårdsbyggnad och ekonomibyggnader markerade på Häradsökonomiska kartan uppmätt 1905-07. Skala: 1:20 000.

¹ Geometrisk avmätning 1695.

Byggnadsbeskrivning

Mangårdsbyggnaden vid Rödmossa är en tvåvånings parstuga uppförd i liggande timmer med utknutar utan fasadpanel. Husets bottenvåning är troligen byggd i början eller mitten av 1700-talet och övervåningen kan vara påbyggd i början av 1800-talet.² Taket täcks med ett gammalt, enkupigt handslaget lertegel med ett undertak av bräder och näver. En liten del av en mullbräda med urtag för vattenavrinning finns på husets baksida.

Fönstren är tvåluftsfönster med tre glas per luft. Fönstrens konstruktion är typisk för tidigt 1800-tal. Likaså har nuvarande ytterdörr, en enkelt utförd spegelpardörr troligen tillkommit i samband med påbyggnaden av andra våningen. I timret finns märken efter en äldre, lägre och bredare dörr.

Interiört har huset en traditionell parstugeplan där vissa förändringar gjorts i början av 1900-talet. Bottenvåningens ursprungliga kök har fått en vägg tillbyggd för att anordna kallskaffereri. I salen på nedre våningen har man inrett ytterligare ett kök, enligt inskription på spismuren år 1912. Här finns väggpaneler som kan vara intakta med målningar från 1700-talet.

Figur 4. Mangårdsbyggnaden sedd från söder. De två fönstren till höger på övre våningen tillhör den aktuella salen med målningarna. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 5. Direkt under taket anas vad som kan vara en rest av en äldre mullbräda med vattenavrinningspår. Foto: Helén Sjökvist.

² Henriksson 2007.

Aktuella målningar

I övre våningens sal har det under modernare tapetlager framkommit ett limfärgmåleri på papper. Målningarna består av romber med blomstermotiv, samt även på östra väggen en mansfigur som är målad mot ett underlag av stänkmålning på grå botten. Som pendang till mansfiguren finns även en kvinnofigur. De kan höra samman med ett bröllop i huset 1812. Idag är målningarna delvis täckta med tapeter från 1900-talet men dessa har på sina ställen helt släppt från underlaget.

Befintliga målningar är utförda med limfärg, såväl på väggfälten som på bröstningspanelen. Väggfälten har en blågrå bottenfärg med stänkmålning i mörkblått, mellanblått, ockragul samt enstaka terraröda stänk. Bröstningen är troligen målad med linoljefärg med en röd bottenfärg och stänkmålning i mörkt rött och vitt.

Genomförande

Överliggande tre tapetlager avlägsnades försiktigt. Där denna satt hårt kunde tapeten fuktas försiktigt med vatten med en liten inblandning av alkohol. Därefter rengjordes underliggande målningar med borste och skalpell.

Rörelserna i timret har gjort att pappret på flera ställen har spruckit eller helt lossnat från underlaget. Vid lakuner och större sprickor lades en modern lumpapp bakom för att därefter ge en möjlighet att fästa in tapeten mot underlaget. För att fästa den moderna lumpappan användes stärkelseklister med en inblandning av plextrol för att förbättra infästningen. För originalskikten användes enbart stärkelseklister.

Norra väggen krävde större insatser då timmerlagningarna innebar att större kompletteringar var nödvändiga. Där virket var trärent på isolerades träytan först av med ett lager papp. På denna lades en melerad pappersmassa som förstärkts något med plextrol för att binda samman massan. Genom att först lägga ett papper bakom minskades behovet av starkt lim. Pappersmassan gjordes av äldre, samtida papper.

Löst sittande färgpartier fixerades med gelatinlösning som sprayades på de avgränsade ytor där så krävdes.

Den röda bröstningen har endast rengjorts från överliggande tapeter samt konsoliderats. Inga retuscher av denna har utförts.

Försök gjordes att få bort vattenfläckarna från de mer framträdande partierna genom att tvätta bort dem. Fläckarna hade emellertid blivit permanenta och gick inte att avlägsna. På vissa ställen var det möjligt att göra små retuscheringar för att få samman helheten. Däremot har man undvikit att göra alltför stora retuscheringsingrepp som skulle minska originalets värde.

Figur 6. Västra väggen före konserveringsinsatser. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 7. Sydöstra hörnet före konserveringsinsatser. Foto: Helén Sjökvist.

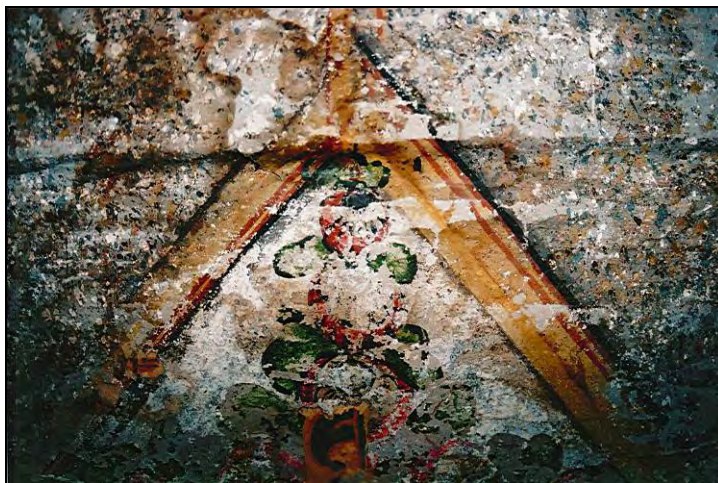
Figur 8. Norra väggen före konserveringsinsatser. Timmerlagningar utförda i det nordvästra hörnets övre stockvarv. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 9. Närbild av timmerlagningarna i det nordvästra hörnet. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 10. En mansfigur ans under tapeten på den östra väggen. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 11. Romb med blomstermotiv som skadats av dels överliggande tapeter och dels vattenfläckar. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 12. Bemålad taklist samt målningar där originalpappen släpper från timret. Foto: Helén Sjökvist.

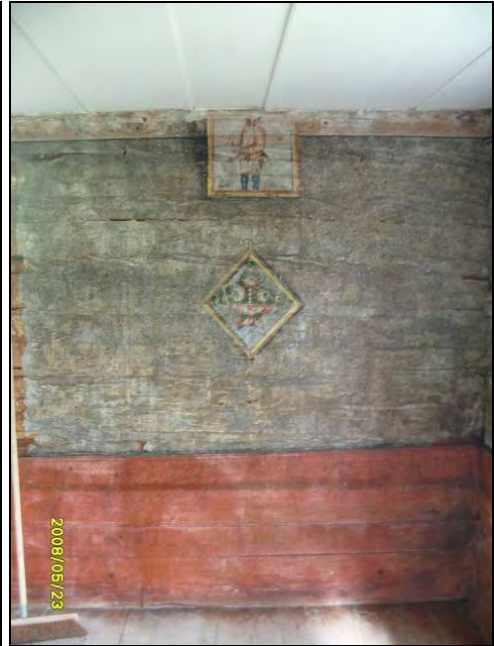
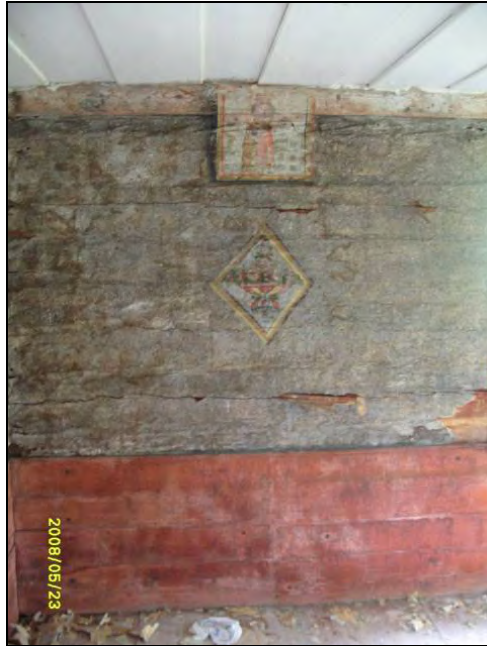
Figur 13. Tapeten delvis borttagen från bröstningen på södra väggen. Foto Helén Sjökvist.

Figur 14. Tapeten delvis borttagen från bröstningen på södra väggen. Foto: Ann Olander.

Figur 15. En modern lumpapp lades bakom större revor och lakuner för att fylla ut och ge möjlighet att fästa ned kanterna från originalet. Foto: Ann Olander.

Figur 16. Påbörjade ilagningar med lumpapp på västra väggen. Foto: Ann Olander.

Figur 17. Östra väggen med kvinnofigur under konserveringsarbetet. Foto: Ann Olander.

Figur 18. Östra väggen med mansfigur under konserveringsarbetet. Foto: Ann Olander.

Figur 19. Nordöstra hörnet före åtgärder. Foto: Ann Olander.

Figur 20. Åtgärdande av bröstningen har delvis utförts av ägaren. Foto: Ann Olander.

Figur 21. Södra väggen färdigställt parti mellan fönstren. Foto: Ann Olander.

Figur 22. Sydöstra hörnet färdigställt. Foto: Ann Olander.

Figur 23. Sydvästra delen av rummet färdigställt. Foto: Ann Olander.

Figur 24. Nordöstra delen av rummet färdigställt. Observera i det övre vänstra hörnet de lakuner på norra väggen som ilagats med pappersmassa. Foto: Ann Olander.

Figur 25. Norra väggen med pappersmassa som kompletterar i lakunerna. Jämför med figur 8 och 9. Foto: Helén Sjökvist.

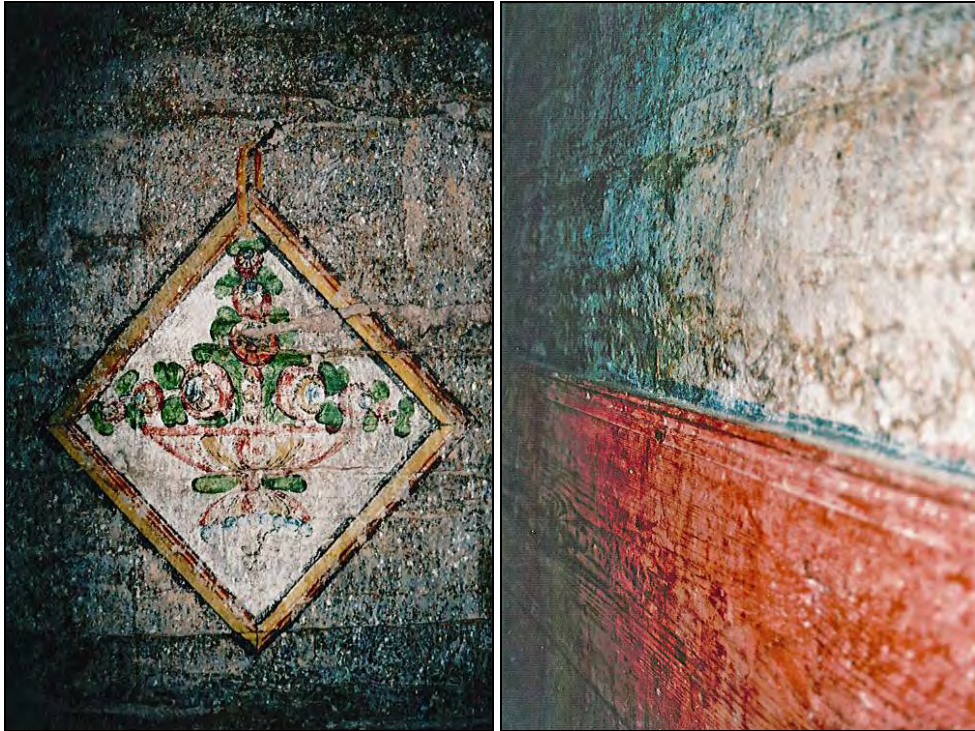
Figur 26. Närbild av pappersmassan på norra väggen. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 27. Mansfigur på östra väggen efter konservering. I nederkant står det troligen Grin Olle. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 28. Kvinnofigur på östra väggen efter konservering. Det finns en text i nederkant i likhet med mansfiguren men denna är ej möjlig att uttyda. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 29. Blomstermotiv på södra väggen efter konservering. Observera att den lilla romben är målad som om den hängde på en spik. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 30. Bröstning och tapet på södra sidan efter konservering. Foto: Helén Sjökvist.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Häradsekonomiska kartan. 1905-11. Kartblad Möklinta.

Lantmäteristyrelsens arkiv:

T39-38:1, geometrisk avmätning av Rödmosa 1695.

Otryckta källor

Henriksson, Magnus. 2007. Bostadshus Lisselbo 1:22, tidigare Rödmosa 1:1, Möklinta socken, Sala kommun. Råd i byggnadsvård - kulturhistoriskt värde. Västmanlands läns museum.

Tekniska och administrativa uppgifter

Kulturmiljövård Mälardalen nr:	08038
Länsstyrelsen dnr:	434-2998-07
Fastighetsbeteckning:	Lisselbo 1:22
Landskap:	Västmanland
Län:	Västmanlands län
Socken:	Möklinta
Kommun:	Sala
Ägare-beställare:	Johan Bäckström Ninna Werner
Konservator:	Papperskonservator Ann Olander Kronobränneriet Magasinsgatan 24 791 70 Falun
Antikvarisk kontroll:	Kulturmiljövård Mälardalen Helén Sjökvist Stora gatan 41 722 12 Västerås